

УДК 631.162: 331.2

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СИНТЕТИЧНОГО ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Юрчук Н.П., старший викладач
Вінницький національний аграрний університет

У статті розглянуто проблеми вдосконалення оплати праці в сільськогосподарських підприємствах, на потреби управління, в аспекті організації, враховуючи потреби методики обліку даних про витрати на оплату праці та управління трудовими ресурсами, зборі облікової та статистичної інформації за ними.

Ключові слова: облік оплати праці, виплати працівникам, синтетичний облік, реєстри бухгалтерського обліку, контроль.

Постановка проблеми. Рівень оплати праці розкриває двоєдність процесу розвитку - економічного зростання і добробуту населення, характеризує якість робочої сили, наповнює внутрішній ринок, формує трудовий потенціал, сприяє розвитку людського капіталу загалом. Крім того, цільовою функцією суб'єкта господарювання є максимізація прибутку, а витрати на оплату праці досить вагомий та рухомий блок у структурі фінансових показників.

Забезпечення управління даними про працю та її оплати залежить від повноти моделі її облікової організації. Цьому процесу передують належне інформаційне забезпечення управління даними про організацію, стан, мотивацію та оплати праці.

Наукова організація обліку праці та її оплати дає змогу забезпечити інформацію про кількісні і якісні характеристики складу персоналу, використання робочого часу, продуктивність праці та інші показники для управління та звітності, нарахування заробітної плати, розрахунків із працюючими; можливість здійснювати контроль та аналіз цього складного об'єкта управління. Як правило, вона має свою стандартну структуру. Перш за все, це стосується основних напрямів організації: організація обліку персоналу, організація обліку використання робочого часу, організація розрахунків із працюючими.

Водночас питання методології та організації бухгалтерського обліку оплати праці з метою управління ними є проблемними і потребують вирішення на теоретичному та практичному рівні. Необхідно врахувати сучасні тенденції розвитку облікової науки, можливість застосування спеціального інструментарію для вирішення завдань інформаційного забезпечення діяльності людського капіталу, створення відповідних умов для ефективного функціонування системи бухгалтерського обліку. Зазначене свідчить про актуальність обраної теми й окреслює коло питань, які потребують глибокого та ґрунтовного наукового дослідження.

Сільськогосподарські підприємства самостійно встановлюють системи і

розміри оплати праці, а також інші види доходів, передбачені законодавством, при цьому підприємства мають право використати тарифні сітки і шкали співвідношення посадових окладів, які визначаються галузевими угодами, як орієнтири для диференціації оплати праці залежно від професії, кваліфікації працівників, складності та інших умов робіт (ст. 19 Закону України "Про підприємства в Україні").

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічною базою дослідження стали наукові розробки в галузі економічної природи, бухгалтерського та статистичного обліку праці тощо. Оплата праці та її облікове забезпечення завжди знаходяться у центрі уваги вітчизняних і зарубіжних науковців. Зокрема, проблеми обліку оплати праці досліджувались вченими Ф. Бутинцем, Н. Малюгою, В. Жуком, М. Дем'яненком, П. Саблуком, М. Огійчуком, В. Сопко, В. Лінником, В. Коцупатрим, Н. Правдюк тощо.

Виклад основного матеріалу. Оплата праці, як підтверджують дослідження, є багатовимірним економічним явищем, відображає взаємодію багатьох економічних процесів. Як свідчить аналіз [6, с.77], реформування оплати праці, насамперед, на сільськогосподарських підприємствах здійснюється вкрай повільно. Рівень заробітної плати відрізняється в межах регіонів майже в 2,5 рази, лише на 66% підприємств сільського господарства дотримується державна гарантія мінімальної заробітної плати. В цілому в сільському господарстві середньомісячна заробітна плата одного штатного працівника найнижча серед усіх галузей економіки і складає 46% від середньомісячної заробітної плати працівника в цілому по галузях економіки. Окрім того, в сільськогосподарському виробництві питома вага фонду оплати праці у валових витратах складає лише 13%, а на окремих підприємствах - 7-8%.

Вимогами до організації обліку оплати праці є визначення завдань, системи показників, документації й системи рахунків, на яких нагромаджується відповідна інформація. Отже, завданнями є забезпечення належних даних щодо кількісного складу працівників, використання робочого часу; визначення відпрацьованого часу та виробленої продукції, контроль за виконанням норм виробітку, обчислення заробітної плати, розподіл нарахованої заробітної плати за напрямками витрат; ведення розрахунків з працівниками підприємства, з бюджетом щодо утриманих податків і органами соціального страхування щодо відрахувань на соціальне страхування тощо [4].

Загальну методологію обліку оплати праці регламентує встановлений у П(С)БО 26 «Виплати працівникам» [3] порядок визнання окремих видів зобов'язань за виплатами працівникам (пп. 7-8, 11-12, 15, 16 та 31), міжнародна й вітчизняна практика обліку. В системі рахунків - це синтетичний облік нарахування і розподілу оплати праці, визначення належної суми працівникам і віднесення витрат на відповідні рахунки за статтями і об'єктами калькулювання.

Знання структури оплати праці необхідне для визначення рахунків і субрахунків, статей витрат нарахованої оплати, подальших розрахунків,

складання фінансової та статистичної і податкової звітності. Як правило, застосовують дві форми оплати праці: погодинну (оплата праці залежить від відпрацьованого часу і встановлених тарифних ставок чи посадових окладів) і відрядну (оплата праці залежить від виготовленого обсягу продукції (робіт чи послуг) з урахуванням складності й умов праці та відрядних розцінок за одиницю продукції (робіт чи послуг) встановленої якості [5, с. 212].

Норми П(С)БО 26 поширюються на роботодавців – підприємства, організації, інші юридичні особи незалежно від форм власності (крім бюджетних установ). Цей нормативно-правовий акт регламентує правила бухгалтерського обліку виплат працівникам, у ньому ж і передбачених, а саме (п. 4 П(С)БО 26): поточних виплат; виплат при звільненні; виплат по закінченні трудової діяльності; виплат інструментами власного капіталу підприємства; інших довгострокових виплат.

Відповідно до нововведень, які уже діють з часу прийняття П(С) 26, та ряду інших нормативних документів, зокрема і Плану рахунків та Інструкції до його застосування, ми пропонуємо внести зміни і в Журнали – ордери, що стосується узагальнення інформації по виплатах працівникам. Нами запропоновані зміни до тексту Методичних рекомендацій щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств (наказ №390) [2].

Зокрема, по тексту Методичних рекомендацій зазначено, наприклад у п. 5.2.9: «з оборотом по кредиту рахунку 65 «Розрахунки за страхуванням» підприємствами відповідно до діючого законодавства відображаються нарахування збору до Пенсійного фонду, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.» Зазначені відрахування належать до тих же об'єктів витрат, що й оплата праці, яка стала базою для їх нарахування з відображенням у Відомості № 5.4 с.-г. аналітичного обліку по рахунку 65 «Розрахунки за страхуванням».

Але, згідно з новими вимогами, відповідно до Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування", прийнятий 8 липня 2010 р., що набрав чинності 31 січня 2011 року сільськогосподарськими підприємствами сплачується єдиний внесок у розмірі 38,11% - відповідно до 45 класу професійного ризику. Зміни щодо єдиного внеску уже знайшли відображення у Плані рахунків, а у Методичних рекомендаціях необхідно їх внести. Пропозиції по змінах у журнал-ордер приведені в таблиці 1.

Так само необхідно внести зміни до 5.2.13, де вказано «Для обліку операцій по рахунках 65 «Розрахунки за страхуванням» субрахунки 651 «За пенсійним забезпеченням», 652 «За соціальним страхуванням», 653 «За страхуванням на випадок безробіття», 656 «За страхуванням від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань», 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» призначені Журнал-ордер № 5 Б с.-г., Зведена

відомість № 5.1 с.-г. нарахування та розподілу оплати праці та відрахувань від неї за об'єктами обліку витрат та Відомість № 5.4 с.-г. аналітичного обліку. Необхідно цей абзац викласти у наступній редакції: 651 "За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування", 652 "За соціальним страхуванням", 654 "За індивідуальним страхуванням", 655 "За страхуванням майна".

Таблиця 1

Пропозиції по удосконаленню обліку оплати праці в регістрах бухгалтерського обліку

Номери		Назва і призначення регістрів	Пропоновані зміни
Журналів	Відомостей		
5 Б с.-г.		Журнал-ордер 5 Б с.-г. по кредиту рахунків: 65 «Розрахунки за страхуванням» субрахунках: 651 «За пенсійним забезпеченням» 652 «За соціальним страхуванням» 653 «За страхуванням на випадок безробіття» 656 «За страхуванням від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань» 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»	Журнал-ордер 5 Б с.-г. по кредиту рахунків: 65 «Розрахунки за страхуванням» субрахунках: 651 "За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування" 652 "За соціальним страхуванням" 654 "За індивідуальним страхуванням" 655 "За страхуванням майна" 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»
	5.1 с.-г.	Зведена відомість нарахування та розподілу оплати праці та відрахувань від неї за об'єктами обліку витрат	За уточненими субрахунками відрахувань
	5.2 с.-г.	Книга обліку розрахунків з депонентами	
	5.3 с.-г.	Зведена відомість за розрахунками з робітниками та службовцями	
	5.4 с.-г.	Відомість аналітичного обліку по рахунку 65 «Розрахунки за страхуванням» субрахунках: 651 «За пенсійним забезпеченням» 652 «За соціальним страхуванням» 653 «За страхуванням на випадок безробіття» 656 «За страхуванням від нещасних випадків на	Відомість аналітичного обліку по рахунку 65 «Розрахунки за страхуванням» субрахунках: 651 "За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування" 652 "За соціальним страхуванням" 654 "За індивідуальним страхуванням"

		виробництві та професійних захворювань»	655 "За страхуванням майна"
--	--	---	-----------------------------

На рисунку 1 приведені контрольні процедури щодо перевірки записів у журнал-ордер № 5 Б с.-г. і загалом контроль синтетичного обліку виплат працівникам. Підставою цих удосконалень послужили: Додаток 21 до пункту 7.11. Методичних рекомендацій з організації та ведення бухгалтерського обліку за журнально-ордерною формою на підприємствах агропромислового комплексу, що діяли до 2009 року.

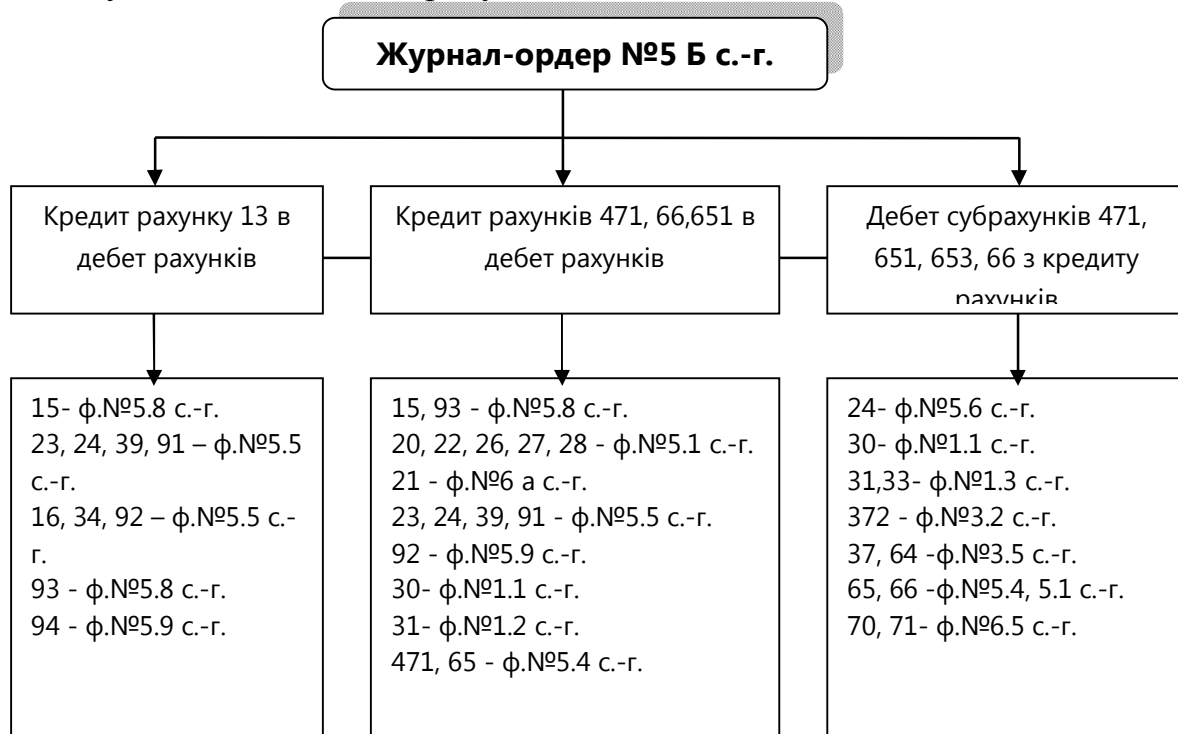

Рис. 1. Схема звірки запису Журналу-ордера № 5 Б с.г.

Головна перевага цієї форми полягає в економічному групуванні операцій, простоті і обмеженості записів даних про операції виплат працівникам та соціальних відрахувань. Застосування журнально-ордерної форми бухгалтерського обліку дозволяє значно зменшити трудомісткість процесів за рахунок поєднання в одному реєстрі синтетичного й аналітичного обліку, систематичних і хронологічних записів, скасування низки реєстрів. Дана форма обліку підвищує контрольне значення обліку, полегшує складання звітів.

Висновки. Методологія обліку праці та її оплати повинна враховувати, що оплата праці, а особливо її розмір та структура - це точка перетину інтересів різних користувачів: власників і підприємства. Широкий спектр операцій, які підпадають під формуючі фактори праці та її оплати обумовлює необхідність їх організаційного забезпечення. Методологічні складові порядку бухгалтерського обліку операцій з нарахування та видачі оплати праці з використанням облікового відображення оптимізують облікові процедури, визначають межі складових заробітної плати, що нарахована працівникам. Це слугує

інформаційною основою для контролю формування та використання коштів на оплату праці.

Подальшими проблемами вдосконалення питань нарахування заробітної плати, а також бухгалтерського обліку є вдосконалення самого процесу організації обліку. Причому, вирішення цієї проблеми, як визнано і іншими авторами, повинне бути комплексним – від нового пакету первинних документів по праці, до обліково-накопичувальних і розподільних відомостей.

Література

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291.

2. Наказ від 4.06.2009 №390 Про затвердження спеціалізованих форм реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств та Методичних рекомендацій щодо їх застосування.

3. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 "Виплати працівникам" (Положення (стандарт), Наказ МФУ 28.10.2003 № 601.

4. Семенов Г.А, Андрущенко Л.О. Організація обліку розрахунків з персоналом з оплати праці // [Електронний ресурс. Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/.../index.html].

5. Хом'як Р.Л. Бухгалтерський облік в Україні: навч. посібн. - Вид. 2-ге, [перероб. Та доп.] / Р.Л. Хом'як, М.В. Корягін. - Львів : Вид-во "Інтелект-Захід", 2003. - 820 с.

6. Шульга Н.В. Сутність оплати праці, її форми і системи / Н.В. Шульга // Проблеми формування ринкової економіки : міжвід. наук. збірник / відп. ред. О. О. Беляєв. – К. : КНЕУ, 2002. – Вип. 10. – С. 73–77.

Summary

Improvement of synthetic account of wages In the agricultural enterprises / Yurchuk N.P.

The paper considers the problem of improving wages in agricultural enterprises, the needs of management, in terms of organization, given the need for methods of accounting data on labor costs and management of human resources, accounting and collecting statistical information for them.

Keywords: accounting salaries, employee benefits, synthetic records, accounting registers, control.